

UN MECENES DE TORROELLA

RAMON MASCORT PRESIDEIX UNA FUNDACIÓ, AMB SEU A LA CASA GALIBERN, QUE DUU EL SEU COGNOM I TAMBÉ EL DEL PINTOR JOSÉ MARÍA MASCORT

Des del terrat de la casa Galibern, els teulats, els altres terrats i tots els edificis de la Vila Vella s'estenen a banda i banda. En una paret del replà superior de l'escala hi ha encara algunes pinzellades que hi va deixar Joaquim Mir quan pintava des del terrat. També hi ha una figura petita, un ninot. «Joaquim Mir era amic de la família. Abans de la guerra, va venir i va passar una temporada en aquesta casa. No puc provar-ho amb papers, però va pintar els teulats de Torroella des d'aquest terrat i, com que els seus quadres són carregats de pintura, netejava la paleta en aquesta paret.»

XAVIER CORTADELLAS > TEXT
EDUARD PUNSET > FOTOS

Joaquim Mir veia pràcticament el mateix que veiem nosaltres setanta anys més tard. La muntanya d'Ullà, el Montgrí i el Montplà al nord; les Medes i l'Àfrica petita de l'Estartit a llevant; al sud i a ponent, les Gavarres, la plana del Baix Empordà i, molt més a la vora, quasi abaixant el cap, la casa –«l'única de tota la plaça que té les voltes de l'entrada rectangulars»– on els Mascort, provinents de Palafrugell, però arrelats entre el Ter i el Montgrí, van instal·lar-se quan van obrir la farmàcia que van tenir durant diferents generacions a la Mesopotàmia catalana de Torroella. Per aprofitar millor el sol, van decidir no fer arrodonides les voltes de davant, tal com havien fet els propietaris de totes les altres cases. Ningú no els ho va impedir.

Fa més de tres anys que Ramon Mascort i Aguiló va posar en marxa la Fundació Privada Mascort de Torroella. Han editat dos llibres de gran format. El primer, *Torroella vila vella*, obra de l'enginyer industrial Jaume Bassa i profusament il·lustrat amb dibuixos i caricatures de l'arquitecte Joan Baca, és un recorregut històric pels episodis més importants i pels llocs més significatius de l'Estartit i de Torroella. Al final, tal com ha anat fent sempre la Fundació Mascort, hi ha la traducció

Fa més de tres anys que Ramon Mascort i Aguiló va posar en marxa la Fundació Privada Mascort de Torroella. Han editat dos llibres de gran format

del text al castellà i a l'anglès. El segon llibre, *Audàcia i delicadesa*, duu com a subtítol *El moble de Torroella de Montgrí i l'Empordà (1700-1800)* i l'ha escrit Mònica Piera i Miquel, doctora en història de l'art per la Universitat de Barcelona i especialitzada en l'estudi del mobiliari. Piera ha partit d'un treball de recerca fet conjuntament amb Kel Domènech, restaurador i membre de la junta directiva i soci fundador de l'Associació per a l'Estudi del Moble, i amb Dolors Ferrer, una llicenciada en ciències de l'educació que compagina el seu treball de professora amb la restauració i l'estudi del moble antic.

Audàcia i delicadesa va sortir publicat tot just l'any 2008, és el primer estudi sistemàtic i aprofundit, exhaustiu, sobre el moble de Torroella i, per

>> *Rosa Creixell i Ramon Mascort en l'acte d'inauguració de l'antològica de J. M. Mascort.*

extensió, sobre el moble del Baix i de l'Alt Empordà del segle XVIII. Calaixeres, bancs, caixes, escriptoris, armaris, guarda-robes, taules, lligadors, llits, cadires, torns... Tot el mobiliari de les cases més benestants de l'Empordà de fa dos segles desfila, degudament fotografiat i estudiat, per les planes d'aquest llibre, juntament amb els fusters i amb els ebenistes de qui es té notícia. Aquest llibre va ser el primer pas per tal que la Fundació Mascort comencés a fer-se un lloc en el món dels restauradors i dels antiquaris. Un segon pas serà la publicació d'un estudi sobre el moble a Barcelona durant el regnat de Ferran VI. És un dels objectius de la Fundació, però no l'únic.

El pintor de la família

Apassionat per la història i per la pintura, amic de la naturalesa i de la fotografia, enamorat de Torroella i de l'Empordà, Ramon Mascort i Amigó ens diu que l'únic objectiu de la Fundació que presideix, que dirigeix i que finança és preservar, donar a conèixer i, si s'escau, fomentar tots aquells aspectes culturals

relacionats amb el seu passat familiar i amb el tros de terra amb què se sent vinculat. De Torroella i de l'Empordà ja n'hem parlat. De José María Mascort, pintor i oncle seu –«a casa li dèiem José María»–, encara no. Molta gent vam començar a saber qui era perquè, entre el 4 d'agost i el 16 de setembre del 2007, la Fundació Mascort va organitzar l'exposició «José María Mascort. Torroellencs d'ahir. Reflexos d'amistat, 1924-1945», on es van mostrar per primera vegada bona part dels retrats que aquest pintor va fer als seus amics del cafè del «Centro» del carrer d'Ullà de Torroella. «Cada vespre, després de sopar, durant

més de vint anys, en José María anava al cafè del Centro a trobar els seus amics i a passar l'estona. Com que no li agradava el joc, es distreia fent retrats amb els llapis, els blocs i els carbonets que li guardaven els cafeters. La majoria era gent de Torroella. Molts s'enduien aquells retrats perquè ell els els regalava; d'altres, es quedaven al cafè.»

Vitalista i acostumat a lluitar, col·leccionista quasi obsessiu des de ben petit, fa anys i anys que Ramon Mascort compra l'obra dispersa i encara massa poc valorada del seu oncle. «No era un home ambiciós, li agradava la vida tranquil·la i de poble. Com que ja tenia la situació econòmica resolta, no

En una paret del replà superior de l'escala hi ha encara algunes pinzellades que hi va deixar Joaquim Mir quan pintava des del terrat. També hi ha una figura petita, un ninot

>> Ramon Mascort al terrat de la casa Galibern. A l'esquerra, pati interior de la casa.

va provar mai de donar una projecció comercial a la seva obra. Havia estudiat a la Llotja amb Fèlix Mestres, va estar un o dos anys a Madrid, al taller de Sorolla, va ser membre del Cercle Artístic de Sant Lluc i era íntim amic del pintor Josep Maria Vidal Quadras. Un cop a l'any, feia una exposició a la sala Busquets de Barcelona i venia bona part del que exposava. Generalment, pintava paisatges de Torroella i de l'Empordà. Rosa Creixell està preparant la seva biografia i el seu catàleg definitiu.»

Una fundació particular

L'Eduard i jo hem anat a trobar Ramon Mascort pocs dies abans de l'estiu. A la casa Galibern tot era encara provisional i en obres perquè tot just si estaven preparant la primera gran exposició sobre José María Mascort, que s'ha inaugurat el 19 de juny i que s'ha pogut

veure durant tot l'estiu. Col·leccionista, doncs, també de l'obra del seu oncle, em sembla que no m'equivoco si escric que, primer de tot, Ramon Mascort és un col·leccionista de somnis. El de la Fundació possiblement sigui un dels que ha madurat més llargament, «amb els seus alts i baixos», però no l'únic. Fa

Entre l'agost i el setembre del 2007, la Fundació Mascort va organitzar l'exposició «José María Mascort. Torroellencs d'ahir. Reflexos d'amistat, 1924-1945», on es van mostrar per primera vegada bona part dels retrats d'aquest pintor

anys que a títol particular i a part de la Fundació, aquest mecenes de Torroella finança el *Handbook of the birds of the world*, que edita Linyx Edicions, que té la seu al Campus de Bellaterra, i que és la millor biblioteca d'aus del món. En total tindrà setze volums. De moment, n'han publicat tretze. Fa uns mesos també que acaba de sortir el primer dels vuit volums que preveuen que tindrà el *Handbook of the mammals of the world*, l'enciclopèdia dels mamífers. «Aquestes obres s'han de publicar en anglès. El primer volum està dedicat als carnívors i ha anat a càrrec de dos experts en mamífers de Washington». Durant molts anys, Ramon Mascort va ser caçador. Un dia que havia sortit de cacera i que es va veure sang a la mà, va pensar que ja n'hi havia prou de caçar, que ara li tocava tornar a la natura part d'allò que la natura li havia donat. D'ençà de llavors, només els mira. Mamífers, ocells o altres animals. Va a veure'ls allà on sigui, arreu del planeta. «Que d'on surten els diners per fer tot això que faig? No he demanat mai subvencions, ni per a la Fundació ni per als llibres. Sóc advocat. Durant molt de temps he estat al davant del despatx de Barcelona, m'he dedicat al dret mercantil i al dret tributari, he assessorat companyies i societats. He treballat

>> *L'obra del pintor Mascort omple les sales de la seu de la Fundació.*

molt, però també he tingut molta sort. No puc negar que he fet diners. Tinc també un càmping a Castelló d'Empúries i un altre a l'Estartit, amb un petit parc d'atraccions. Fa temps que penso que m'ha arribat el moment de tenir satisfaccions no econòmiques, que són, no es pensi, les satisfaccions més bones.»

Segurament, un dels millors fragments que retraten la manera de pensar de Ramon Mascort va escriure'l ell mateix en el text de presentació del catàleg *José María Mascort. Torroellençs d'ahir. Reflexos d'amistat, 1924-1945*, un text de l'any 2007 en què mira el futur sense deixar de banda el passat, un text en què ajunta el seu tarannà conservador i respectuós amb les seves ganes de lluitar i de deixar empremta: «Aquesta exposició és la primera de la Fundació que fa poc temps he creat i que ha estat el resultat d'una meditació que ha durat molts anys, amb els seus alts i baixos. Amb aquesta decisió, he cregut coincidir amb el desig dels meus avantpassats, els quals havien sentit i havien procurat demostrar un amor molt profund pel nostre poble. Aquest amor me'l van transmetre des de la infantesa, que, com la de molts altres, no va ser gens fàcil. Em van deixar molts exemples, entre els quals sempre m'ha admirat la continuïtat sentimental i afectiva entre generacions de la mateixa família. Això

és el que, superant dificultats naturals i afegides, m'ha portat a la plena acceptació dels principis que ells respectaven i pels quals regien la seva vida i la seva mort. Contra aquests principis, mai no he sentit la necessitat de rebel·lar-m'hi, ja que he tractat de comprendre el passat des de les seves circumstàncies, i no des de moments posteriors en què tot ha evolucionat i des dels quals resulta molt fàcil la condemna o la burla despietada, per exemple.»

Francesc Gimeno i Joaquim Mir

Drets, en un pati interior de balustres, enreixat i amb molt de caràcter, Ramon Mascort ha començat a explicar-nos la història dels seus avantpassats i de la casa colonial que és can Galibern. La fortuna de la família comença amb un

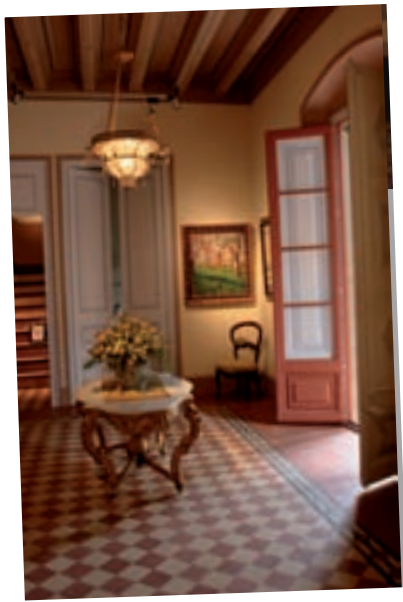
Fa anys que aquest mecenes de Torroella finança el *Handbook of the birds of the world*. En total tindrà setze volums. Acaba de sortir el primer dels vuit volums del *Handbook of the mammals of the world*

Galibern de la primera meitat del segle XIX que va anar a comerciar al sud del Brasil, a Bagé, a tocar l'Uruguai, i que, de gran, va casar-se amb una dona mulata molt més jove, va tornar a Torroella i es va fer la casa on som ara. Dels seus fills, només la petita, Clara Galibern de Rezende, casada en primeres noces amb Baldomero Mascort, va tenir descendents: Maria, que no va tenir fills, i Ramon, pare de Ramon Mascort i de José María. Anys abans, Baldomero Mascort havia creat la societat La Ramie Française, destinada a conrear una planta provinent d'Egipte que avui encara s'utilitza molt a la indústria tèxtil. A la societat hi treballava Domènec Call, enginyer agrònom.

Un dia de la tardor de l'any 1887, Ramon Call, pintor i nebot d'aquest enginyer, acompanyat de Modest Urgell i de

>> *Sales de la casa Galibern amb l'exposició Mascort.*

Coromina i si, posteriorment, va fer una estada a Girona i va fer-se amb la gent del centre Athenea, va ser gràcies al que va començar aquells dies.

Anys més tard, Gimeno també es va relacionar amb José María Mascort, que havia nascut l'any 1890 a Barcelona, si bé va estar sempre molt vinculat a Torroella. Pictòricament, Mascort i Gimeno són molt diferents. Segons Ramon Mascort, però, Gimeno va escriure alguna crítica sobre la pintura del seu oncle i va dir que li agradava.

L'estiu del 1935, qui arribà a Torroella va ser Joaquim Mir. Segons Mariona Seguranyes, venia «a retrobar el poble on el seu pare havia passat la infantesa». Ràpidament va fer amistat amb José María Mascort, fill de Baldomero Mascort, el gran amic del pare de Mir. «No sabem fins a quin punt aquella amistat es va perllongar un cop Joaquim Mir va finalitzar la seva estada al Baix Empordà, però el que sí que podem afirmar és que, mentre es trobava a Torroella, la relació amb Mascort va ser molt estreta. Fins i tot es podria parlar d'una certa influència de la paleta de colors i de la pinzellada solta de Mir en la seva obra»,

escriu Seguranyes. Ramon Mascort hi afegeix un parell de confidències: «Mir va pintar un quadre de la plaça de Torroella que va regalar a Clara Galibern, la meua àvia. Un dia va interessar-se per les pintures de Gimeno que hi ha encara avui a Torroella. El meu oncle va portar-lo davant del quadre *Portal de Santa Caterina*. Mir va emocionar-se i va fer un petó al quadre». Que jo ara sàpiga, Pla no explica aquesta anècdota a *El pintor Joaquim Mir*, que trobaran a *Tres artistes*, juntament amb els que va escriure sobre Manolo Hugué i Santiago Rusiñol. Segurament, no ho devia saber. Qui sí que ho sap és Joan Fuster, pintor, músic, escriptor i fabulador del Montgrí, que ha estudiat i que ha donat a conèixer tant com ha pogut les relacions de Francesc Gimeno amb Torroella. «Què n'heu fet d'aquest home, els catalans?», diu que va dir el pintor Joaquim Sorolla, quan va veure els quadres de Gimeno. I de Joaquim Mir, encara, Ramon Mascort explica que recorda haver estat més d'un cop en els seus braços. «Jo era molt petit, és clar. Més pel que em deia el meu oncle, sé que Mir era un home vitalista, molt amable, que anava una mica deixat. Em sembla recordar encara l'olor de pintura que feia la seva barba». Sempre la pintura.

José Maria Mascort, nascut a Barcelona l'any 1908, es va relacionar amb Joaquim Mir i amb Francesc Gimeno

Xavier Cortadellas
és professor d'institut.